

Megjelenik a Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előzetes helyben a szerktő's kiadó tulajdonosnál uri utca 435dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kívántató példányok iránt csupán a bécsi es. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Értesítőben mindenféle hirdetésny felvétetik 's pontosan közöltetik.

F. évi october 1jétől december fogytaig terjedő évnegyedi előfizetést ez ikerlapokra, borítéktalanul helyben 2fr. 40 kr., borítékosan és postán 3 fr. 30p. krral elfogadnak mind a kir. postahivatalok mind a Jelenkor és Társalkodó szerkesztősége.

FÖGLALAT. Magyar- és Erdélyország: K nevezés; Készpénz 's kölesün folyt. I. Az Adó: Országgy. közlemény (250 fedi orsz. ülésben a vukovár-fiumei vasut iránti üzenet tárgyalattott. 314d ker. ülés. az orsz. közszükségeinek fűdözésére teendő orsz. ajánlatról, 's az orsz. közp. nztár. jövedelmeinek beszedése 's kezelése módjáról szóló üzenet 's törvényjavaslat hitelesítése után, a középponti vasut érdemében átküldött fedjválaszüzenetet tárgyalá. 251 orsz. ülés a fiumi vaspálya körüli tanácskozásokkal foglalkozék. 315 ker. ülésben több readü üzenet hitelesítése után a pénzügyi munkálatban foglalt törvényjavaslatok ke. ltek szövegre. 244. rdi orsz. ülésben a közmunk. k szabályoz. sáról volt szó. 316. ker. ülés több üzenethitelesítése után az országos ajánlat miképeni fűdözéséről tanácskozott. Budapesti napló; Szepes-, Temes-, Zemplény m. közgyűlé ei)

Amerika (Texasi kérdés.)
Spanyolország (Trónbeszéd; lézadási eljélek Saragossában; congressus-elnök)
Anglia (Lajos Fűlöp viszsztatérte; repealegyleti heti ülés; Salamon David izraeliti aldamán.)
Franciaország (A kir. Boulogneban; Aumale g; Abdelkader.)
Görögország (Új miniszteri lap.)
Törökország (Elégületlenség Libanon keresztény lakosi közt.)
Oroszország (Káros és egészségtelen dójárás.)
Poroszország (Egyesület a köz- 's gyárművesek fölségelésére)
Mexico (Mexico 's Franciaország. közt surlódás.)
Értesítő.

Magyar- és Erdélyország.

Öcs 's ap. kir. fölsége Goldschmid Rudolf h. ügyvéd vezetékének Gyűlény-ira változtatását legkegyelmesben megengedni méltóztattott.

I. Az Adó. Hogy Európában a' nemzeti pénztárak üresek legyenek, az a' népek megnyugtására igen szükséges; mert ebből látják azt, hogy a' kormányok az adó mennyiségét csak a' napi szükségek fűdözéséig követelik, 's így a' népet szerfölött terhelni nem kívánják, 's az algiri deymódjára a' pénz millióként ládában hevertetni nem akarják. Ellenben a' rendkívüli költségeket magas adó-megajánlással kell fedezniök; mint ezt napirenden látjuk lenni mind algiri 's marokkai, mind a' chinai háboruk alkalmikor Francia- és Angolországokban: — Hol a' nemzet mivel és méltányos, hol a' jövedelmek 's kiadások a' nemzet képviselőji elibe terjesztetnek, ott az illetén pénzszerzés legbiztosb és nyugalmasb; mert minden okos és számítani tudó ember, nagyobb hasznok előállítása, v. nagyobb veszély elhárítása miatt kész nagyobb adót fizetni zugolódás nélkül, kivált ha küldöttei azokat szükségeseknek találják: csak az igazsághoz közelítő kulcs meghatározása terhes, hogy az adóban mindenki erejéhez képest részesüljön. Ez ugyan olly czél, melly felé törekednünk kell, de hogy ezt valaha elérhessük, hiu remény. És ez azon köszirt, mellyen rendkívüli szükségink fűdözésére szükséges adózási rendszerünk megtörök: A' nemesség megismeri ugyan tömérdek hátramaradásinkat, megismeri azon méltányosságot, melly tőle is adót követel, megismeri azon hasznokat, mellyeknek csekély fizetés után részese leend, szóval mindent megismer, de fizetni nem akar. A' kisebb nemesség ellensége a' nagyobbban, ez lenézi a' mazt; a' kisebb nemesség majd minden terhet a' Daguerrotyp írójának bohóskodása következtében geometriai arányban a' nagyobbak vállaira kívánja nyomni. A' nagyobb nemesség, kivéven a' kiveendöket, elkényeztetett 's elkülönített neveltetésénél fogva a' teremtő reáhalmozott áldásit maga drága személyére mind egy fillérig tovább is fölemészteni ohajtván, fölösleget, miből adózni lehetne, teremteni nem akar; a' haszonvevő papságot pedig mindennapi közzmondás szerint: de praesenti gaudet ecclesia, a' jövendő jobb léte (exceptis excipiendis) nem igen érdeklí, minél fogvást jobbadán drága személyét emeli a' köző fölibe. Hazánk lakosai mindent, ha lehet, csak ingyen szeretnek használni; a' nemesség ingyen jár azon uton, mit más készit, azon hidon, mit más költségéből építettek, azon réven, hol a' révészeket más fizeti, azon kövezeten, mit más rakat. Inyen szereti más földjén a' vadakat bahászni. A' jobbágy ingyen szereti szedni azon vad gyümölcsöket, gyógy- és gyárfűveket, mellyeket sok helyen a' földbirtokos nevel, ültet, művel és őriz; ingyen szereti haza hordani, égetni 's fölépíteni azon erdei fát, mit a' birtokos tömérdek költséggel művel és tart fön; ingyen szereti használni a' legelőt 's réteket, miről még a' mocsáros vízállást is a' földbirtokos csapolja le; ingyen szereti a' más földjéről

lehárítani a' tarlót; ingyen szereti hallgatni az Isten igéjét 's ingyen járni olly templomokba, iskolákba, bucsuhelyekre, mellyeket más épített; csaknem ingyen törvénykezni olly bíróság előtt, mellynek ő alig fizet többet alamizsnánál: mindnyájan pedig ingyen tanulunk iskoláinkban, ingyen hallgatjuk papjainkat, mert azon néhány fillért, mellyeket szabad akarattól itt kiadunk talán, fizetésnek nevezni ki sem fogja.

Más ereje 's vagyonának ingyen használata némi gyéritésre, hirlapok utján tömérdek jeremiáddal legelső agitatio történt a' ház i-a-dó dolgában, mellyet a' nemességnek azon indokból kelle volna elvállalni, mert a' köznép a' terhet nem bírja; de mint az ok idomtalan 's bebonyitható sohasem leendett; úgy az ügy is szerencsésen megbukott: szerencsésen mondom, mert ez nem lett volna egyéb ingerlésnél. Mert minekutána a' hebehurgyán haladó philanthropok a' szegény népet annyira elkapatták, hogy számtalan közülök azt hinné, miszerint ök lennének a' teremtő földén a' legnagyobb 's legszegényebb lények; hogy terheiket nem bírván azok alatt leroskadni kénytelenek 's végpusztulásra jutnak; igen sok van közülök, kik a' szegénységet adva okul nem is fizetnek, a' tulzó philantropia pedig az executiót tiltja, 's így igen sokan ezen keresetmódját megkísértik, sőt némelylek egykét napi fogságot is készek kiállani néhány forint nyereségért, 's végre az olly agitatio oda vihette, hogy a' rendes adót sem fogják a' meggyék behajtani tudni. Hiszen az adót még a' gazdag Angliában sem teremthetnik executio félelme nélkül? S így ha ezt hazánkban olly könnyen veszük, utoljára ki sem fog fizetni: kivált ha még azt hiszi is, hogy ő legnagyobb polgár e' földön. Azonban lássuk, mit tapasztalunk? az újabb urbéri törvények óta a' jobbágyhelyek ára napról napra emelkedik. Eleinte egy egész hely 20 24 hold szántófölddel 8—10 hold réttel, egy hold belső telekkel talán 10 vagy 12 hold legelővel összesen 40—44 holddal, meglehetősen lakházzal, vidékünkön 1000 legföljebb 1200 vfton vehető volt, és már 5—6 év elforgása alatt ugyanannak ára 2 és 2 1/2 ezer vforint. (Torontalban pedig 3 ezer pengő forint, nagyobbak levén itt a' holdak). Ez nem mutat súlyedésre, roskadásra: tehát az alap, hogy a' terhet a' jobbágy nem bírja, a' tulzó philanthropok tintartójából került ki. Ebből azonban nem az következik, hogy tehát jobban terheljük őket; hogy a' vukovár-fiumei vasutat az ő költségeink építsük, hanem az: ne hangoljuk őket le, ne emlegessük a' nem korunkhoz való Ulászló idejebeli paraszotelt sanyaruságit, mellyben ök rabszolák, örökös jobbágyok voltak, urok engedelmé nélkül sem magok, sem gyermekeik sorsukat 's lakhelyeiket nem változtathatták, szolgálattok 's adózásuk mértékhez kötvé nem volt, majd mindenben urok kényétől függöttek szintugy itt, mint Europa' bármely országában: ekkor valóban sorsuk terhes volt, sőt későbbben b. e. M. Theresia alatt, midőn az állandó katonaság föllállítottattott, terheik még jobban súlyosultak; mivel az állandó katonaság fön tartására szükséges adót fizetni kénytettek olly időben, midőn egy p. m. zab ára 4—5 garas, ugyanannyi búzáé 9—10 garas; a' bor itezége egy kispénz volt. Ezen terhet valóban alig bírva a' jobbágyok seregestül hagyták oda urbéri telkeiket, zsöllérségben sokkal nagyobb előmenetelt tapasztalván. Innen támadtak az ugynevezett deserták, mellyekre sok időig jobbágyot találni nem lehetett bár a' nm. Htó-tanács által a' deserták kihirdettetvén vállalkozók mind híjában kerestettek; elannyira, hogy noha kivált a' felső vidékekben, az ottani népesség gyarmatokkal szolgálhatott volna a' mező földnek, de ezek azt elfogadni hajlók nem lőnek. Mivel pedig a' benépesítés törvénynyel parancsoltattott, a' földbirtokosok külföldről szoltítának föl népeket, hogy a' részt elhagyott, részt ellenség által elpusztított telkeket benépesítsék. De ezek idegenkedvén olly föltételek alatt megtelepülni millyenekkel az ő lakosok birtak, magoknak nagyobb kedvezéseket, több földet, szabad eladást követelve, a' megtelepülő idegenek valóban nagyobb kedvezésben is részesültek. Ez annak fő oka, hogy a' német gyarmatok hazánkban mindenütt jobban állnak: többnyire örökös szerződésben részesülnek, szolgálataik, adózáaik cse-

kélyebbek 's így gazdálkodásukat nagyobb erővel folytathatván jobb móduak is. De e' mellett a' szoros urbéri alatti jobbágyok sorsa sem olly nyomasztó többé, mint hajdan volt ott, hol a' jobbágyhelyek szerfölött elaprózva nincsenek. Még a' fél telkes jobbágy szolgáltatát teheti, adózásit fizetheti, de már az egy negyedrészesnek élete csak nyomoruság, bár ezek közt is találtak ki sorsához képest megélhet. A' helyett tehát, hogy őket elbusítsuk, 's azt hitessük el velök, mintha terheiket viselni képesek nem volnának, inkább azon kell igyekezünk, hogy az 1/4 és 1/8 rész jobbágytelkek mindenütt szünjenek meg az országban. És hogy azt elhitethessük velök, hogy ök szorgalom 's iparkodás mellett kötelességeiknek mindenben megfelelnek, inkább így biztaszuk őket, barátim! dolgozzatok egy kissé többet 's no igyatok annyi pályinkát. Ekkor a' háziadónak a' nemesség általi elvállalása szükségtelen. De ha az el lön is fogadva, mi leendett ennek eredménye? származott v. származhatott volna é ebből valami nagyszerű 's nemzethez méltó vállalat? 'S nem olvadt mállott volna é jobbadán provinciális apródságok 's parányiságokban el? — E' fölött, mivel a' képzelgés reményei mindig föllengösbek a' valóságnál, kivált midőn azok a' sok izgatás által feltűzeltetvék, a' jobbágy olly segedelmet vár, mellyet a' nemesség a' háziadó által neki megadni nem képes, főleg midőn az elmaradott hazának tömérdek szükségai vannak, egy részt a' megajánlandó házi adóbul is fizetendök: hihető, hogy egyegy egész telkes jobbágyra nézve az annyira vitatott segítség csak néhány forintra rugandna: mit mond majd erre a' jobbágy-ság? — ezt, „megesaltak az urak megint, mi segítség ez olly uraktól, kik szabadon, teher nélkül bírák földjeiket; hiszen könnyebben fizethetnek az urak az egész házi és hadiadót összesen, mint mi szegény nyomorultak magat a' hadiadót fizethetjük, im megnyitatók barátim tulzó phylanthropok az elégületlenség forrását, de mikép fogjátok azt ismét elfojthatni, senki sem tudhatja; 's ha azt gondoljátok, hogy a' köznépet bár a' lehető legnagyobb, sőt a' hazára nézve káros áldozatokkal is valaha kívánatában kielégíteni képesek vagytok, akkor híjába tanultátok a' római történeket, mert belőlök okulni nem tudtok. (Folyt. köv.)

Országgyűlési közlemény a' Hirnök szerint. 250. orsz. ülés a' m. FRReél, octob. 22én. Ezen nevezetes ülés föltárgya a' vukovár-fiumei vasut iránti üzenet volt, melly fölötti vitatkozások azonban délutáni 4 és fél óráig még eredményhez nem jutottak, 's azért folytatásukat ö cs. királyi Fűsége jövö ülés napirendül tűzte ki. Jelenleg csak vázlatát nyujthatván a' számos remek előadásnak, részletes leírását lapjaink későbbi számai nyujtandják. A' tanácskozások megnyitása előtt a' fens. elnök a' Fiume 's Buccari szabad ker. rendezési tárgyzó 2ik válaszüzenetét hitelesítette, 's annak a' t. RRhez átvitelét megrendelék; azután pedig a' közíratra bocsátandó következő irományokat felolvastatá: a' nememesek hivatalképessége iránti 2ik válaszüzenet; a' hajdukerület elrendezése iránti 3ik, a' magyar ezredeknel kirekesztőleg magyarok alkalmazásáról első, a' városok elrendezése tárgyábani 8ik, a' szabad orsz. gyűlési ujság iránt második válaszüzeneteket. A' vukovár-fiumei vasut tárgyábani üzenet és törvényjavaslat felolvasása után az illető m. kormányzó kimerítö 's mintegy óráig tartott beszédében ez utnak elsőbbségeit 's a' többi javasolt közlekedési utak hiányait fejtegeté. E' beszéd végével egy fiatal gróf később közlendö velős beszédében leginkább oda pontosítá össze nézetit, hogy mindenekelőtt ott segittessék, hol a' közlekedés legtököltlenebb, a' vitelbér legingadozóbb 's legmagasb; azért is szereztessek meg mindenekelőtt a' Luizaut, Szi-zsek és Károlyváros közt épittessék azonnal vasut, a' Szi-szek 's Duna közti tér pedig vizsgálassék meg szakértök, 's ha lehet külfölditekintélyek által, 's azoknak véleményezéséről adjon egy e' végre kinevezendö 's a' helyszínen munkálandó választmány tudósítást a' jövö orsz. gyűlésnek. Így tehát az, miről kétség nincs, azonnal vétessék munka a' a' 's csak az hagyassék jövö intézkedésre, mi iránt még tisztában nem vagyunk. A' költsé-

gek, kezelés, ellenőrködés és több effélék iránti kérdések eldöntését pedig a' financ. munkálat fölötti tanácskozásra hagyatni kívánja, hol mindezen pontok egész kiterjedésükben lesznek megalapítandók. Többrendű előadások után egy m. gr. csak ott vélte megkezdendőnek a' vaspályát, hol a' hajózást már használni nem lehet, minek megvizsgálását szinte orsz. választmányra kívánja bízni, de nem úgy, hogy az jövő országgyűlésnek adjon, a' tapasztaltokról tudósítást hanem ruháztassék fel a' bizottmány teljes hatalommal 's csak némely támpontokkal láttassék el, például: hogy az esz- közlendő közlekedés biztos legyen és olcsó, azért 20 milliónál többre ne kerüljön; legalább Eszék-től Károlyvárosig azonnal vaspálya építtessék; a' Luizaut megvásároltassék; az építés Fiuménál kezdődjék 'stb. Miután a' bizottmánynak illy tág hatásköre leendő a' választásnak a' legnagyobb ovatossággal kellene történnie, de maga az orsz. gyűlés mindezekről nem rendelkezhetik, sőt kétséget nem szenved, hogy míg egy immobilis testület, millyen a' törvényhozó test, minden practicaí 's csak a' helyszinén elhatározható tárgyhoz akar szólni, sikert várni soha sem lehet. — Utána egy m. gróf szokott lángeszű 's közbeközbe humoristicus előadását azon tanácsra irányozá: kövessük ez alkalommal is a' pesti állóhidnál követett eljárást, úgy bizonyos sikert várhatunk, épen úgy, mint a' hidnál, melly eddigelé az egyetlen nagyszerű vállalat, mellyet a' magyar nemzet létesíteni képes vala, 's melly aránylag mégis legkevesebbe kerül a' nemzetnek. A' küldöttséget minél kevesebb tagokból alakítandónak véli. — Ezen véleményét még több szónok pártolván, mások ellenben egészen a' t. RR. kívánatához ragaszkodván, a' tanácskozások eredménye függőben maradt.

314d. ker. ülés oct. 22kén. A' mai ülés az orsz. közszükségeinek fődözésére teendő országos ajánlatról 's az országos közpénztár jövedelmeinek beszédese 's kezelése módjáról szóló üzenet és törvényjavaslat, ugy a' közmunkák szabályozása tárgyában készített üzenet 's t. javaslat hitelesítésével kezdett meg; és a' tegnapi megszokadt tanácskozás folytatását a' középponti vasut érdemében átküldött förendi válaszüzenet tárgyalása előzte meg. Sz. m. követe figyelmezteté a' RR-et azon keserű vitákra, miket ezen tárgy már olly sokszor előidézett, minek ezuttal mellőzése tekintetéből indítványt tön, az e' tárggyal foglalkozott orsz. választmány az iránti megbízatására, hogy a' vállalkozó társasággal a' szerződési föltételek iránt értekezék, 's jelentését minelőbb a' RR. elibe terjeszse, mivel addig, ugymond szónok, meddig a' társaság akarátját tökéletesen nem tudjuk, minden vitáink 's határozataink fölösleg 's haszontalanok. Az utána szólott követ nem látta szükségét, hogy ezen tárgy ismét a' választmányhoz utasítás-sék, sőt ellenzette; ilt a' fő kérdés csak az: vajjon az ország, miután a' kamatbiztosítást ezen vonalra elvállalta, a' párvonal ellen tovább is kívánja biztosítani; ilt már a' társaságnak legkevesb érdeke sem forog fen, neki mindegy, ha tiz vonal építtetik is mellette, csak hogy az ország által a' vaspálya 5% es kamatja biztosított, hanem a' törvényhozásnak kell elhatározni azt: vajjon a' párvonal megengedése mellett kíván-e az ország a' biztosítás által nagyobb terhet elvállalni? részemről nem látom át, miért kellene itt az orsz. költségeit szaporítani, holott midőn a' biztosításról volt szó, a' párvonal ellenzőknek is legfőbb okuk nem volt más, mint attól való félelem, hogy nekik örökre nem lehet vasutjuk; azonban miután ezen félelem már az által, hogy középonti vasut a' párvonal ellen csak 15 évig biztosítatik, 's ezután a' jobbparti vonal is fölépíttethetik, megszüntetett, nem lehet attól a' nélkül, hogy az ország költségeit tetemesen ne szaporítsák, elállani, 's minthogy a' tárgyra nézve még eddig a' két tábla közti egység meg nem történt, azt az orsz. választmányhoz utasítani merő haszontalanság. — Ellenben a' dunántuli megyék, mellyek mindenkor a' jobbparti vonal mellett vittak, a' párvonal eltiltása ellen ez uttal is hatalmas szót emeltek. T. megye követe ugymond: megyémet nem érdekli, akár a' bal vagy jobb parton építtessék a' pálya, mi terményeinket a' Dunán Pestre fölszállítván, onnan mind egy akár a' jobb vagy balparton vitessék tovább, 's így minden érdekeltől menten szólalok fel akkor, midőn a' párvonalnak állított jobbparti vasutat pártolom; ha a' nemzet a' közhaza jóllétére a' balparti vonal találja hasznosnak, ám jól van építtessék, de midőn az ország a' balparti vonalra a' kamatbiztosítékot elvállalta, igazságtalannak látom a' párvonal eltiltását; vagy tán azért nem akarjuk megengedni, hogy az ország olcsóbb biztosítást nyerjen, ez nem ok, az országnak 50—60 ezer forintra nem kell nézni akkor, midőn általa legtermékenyebb, legszorgalmasb részét megnyugtathatja. A'

balparti vonal az 5% kamattal biztosítván, a' ezél el van érve; minek mennénk még ennél is tovább, 's miért hagynók reménység nélkül a' dunántuli megyéket, hogy náluk vasut az ország minden biztosítása nélkül ne építtethessék, különben is a' párvonal, a' nélkül, hogy annak elintézését a' kormány önkénye alá ne adjuk, elhatározni teljes lehetetlen 'stb. Sz. m. köv. ismételve figyelmeztette a' RR-et az idő rövidségére, minek addig, ugymond, tanácskozni, meddig a' vállalkozó társasággal sem vagyunk tisztában; a' társaság 80 évet kért, mi 60 évet ajánlottunk, és egy millió biztosítékot követelünk, előbb ez iránt kell tisztába lenni, 's annál fogva ezen tárgyat a' választmányhoz ujabban visszautasítani szükség. A' többség T. m. indítványát már meghaladott-nak nyilatkoztatta. Végre minden oldalról szavazat sürgettetvén, a' nagy többség az előbbi határozat megtartására szavazott. Ennek kinyilatkoztatása mellett egy másik szavazat által pedig Sz. m. indítvány elfogadtatván, a' tárgy az országos választmányhoz utasított. — Ennek folytatában G. m. követe a' gömöri vasgyárosok által multkor beadott folyamodványt tárgyalatni kérte, 's röviden a' kérvény tartalmát előterjeszté, miképen a' folyamodó vasgyárosok a' vasut szerződésbe az angol vas behozatalának eltiltását, mint föltételt kérik foglaltatni, 's hogy az építendő vasutaknál a' magy. vas használtassék; a' folyamodók mintegy 120 ezer mázsára készek vállalkozni. Ezen folyamodvány szinte a' választmányhoz utasított a' kérvény figyelembevétele mellett. Ezután a' tegnapi megszokadt tárgyra került a' tanácskozás, és az orsz. utak építéséről szóló törv. javaslat vétetett vizsgálát alá. P. m. követe előterjeszté, mikép ha egyszerre több ut kezdneték építtetni, azoknak tökéletes elkészítésére igen sok idő fog kívántatni, hát még a' többi kijelölt ut mikor lesz fölépítve? minthogy az építendő vonalok jó karban tartása tetemes pénzösszeget szokott fölemészteni; egy ut jókarban tartására az országosan ajánlott egy millió forint alig elegendő, 's ha jövendőben orsz. költségén a' többi utvonalt is a' most építendő jókarban tartása mellett fel akarjuk építtetni, akkor mostani sommánál vagy nagyobb mennyiséget kell kőutak építésére fordítani, vagy pedig a' kész utak fentartására más segédforrásokra gondoskodni; erre nézve tehát és a' hatóságoknak, merre ezuttal az országos utak nem vonatnak, hogy más fenlevő utjaik jó karbantartására mód nyujtathassék, szükségesnek gondolta, hogy azou utakon, mellyek az országos igazgatóság megvizsgálása mellett jóknak találhatnak, mérsékelt uti vám szedessék. Azt mondhatják ugyan némelyek, hogy az uti vámok felállítása által a' kereskedés akadályoztatik, de erre a' külföld ellenkezőt bizonyít; tudjuk, Németországban vannak utivámok, de jó utak is; a' kereskedés gyors közlekedés által nem hogy nem gátoltatik, sőt inkább élénkül; mert jó utakon, ha a' fuvaros fizet, legkevesbet sem veszít, mert sokkal többet rakhatván föl szerkerére, olcsóbban szállíthat 'stb. Ez indítványnak bár egyikét pártolója találkozt, de a' többség azt a' 25. §. tárgyalására utasította. Az 5. §-nál, hol javasoltatik, hogy a' sz. k. városokban a' város határában keresztül vezető országutak készítésére minden háztól egy gyalog és minden 50 holdtul, melly egyes polgárok birtokában van, egy marhás napszám legyen kiszolgáltató, élénk vita keletkezett. A' városok követei az eddigi gyakorlat megtartása mellett ezen §. kihagyását sürgették. Előadák ugyanis, mikép a' táblának mindig az vala fölkívánata, hogy a' polgárok munkájokat iparüzésre fordítsák; mikép lehet tehát kívánni, hogy a' műiparos kezek utak csinálására használtassanak? P. város követe ugymond: fölkérdés itt, vajjon lehet-e a' polgárokat országutak készítésére kihajtani, én azt hiszem, meddig a' privilegialis status erre általánosan nem szorítottatik, addig onnan egy osztályt arra kényszeríteni nem lehet, vagy tán pénzzel kell ahhoz járulni? ezt is tagadom, mert a' város bár több polgárból áll, mégis úgy tekintetik, mint egyes nemes ember és mint nemesek az orsz. gyűl. ajánlatokban részt vesznek, minél fogva egy rókárol két bört huzni nem lehet; különben is minthogy a' városok az ország minden közterheit az adózókkal úgy, mint a' kiváltságosokk rendel viselik, ilt ujabban és háromszorosan, meddig a' kiváltságos nemesi rendre az igazságos arány fel nem állítatik, nem terhelhetnek. De más részről még az arány miatt sem maradhat meg a' szerkezet, mert a' házak és házak között semmi különbség sem tétetett, 's midőn majd egy házas-kával bíró az utasításra egy napot szolgálna, akkor is hasonló szolgáltatot tenne a' nagy jövedelmű házbirtokos is, sőt annál többet, mint kinek 49 hold földje vagyon, mert ettől szolgálni a' szerkezet szerint senki sem tartozik 'stb. Ennek ellenében a' megyei követe részö-

ről megjegyeztetett, mikép vannak a' városokban olly birtokok, mellyek adó alatt állanak, és mellyek nemesi kiváltságoknál fogva adómentesek, az orsz. ajánlat tehát csak azon birtokokra rovatik, mellyeket a' városok földesuri tulajdonnal bírnak. A' városok nincsenek a' megyékbe kebeleztve, mások mint a' városok ott a' közmunkákat nem teljesíthetik, 's oda az arányt a' város határozza el. Mások ellenben a' városi földbirtokot az egész telkes jobbágyhoz nem találták arányban, 's az 50 holdat ahhoz mérni kívánták. Végre szavazatra tétetvén azon kérdés: megtartassék-e a' szerkezet vagy módosítottassék? 23 megye 21 ellenében a' szerkezetre szavazott. A' többség közül sokan azért járultak a' szerkezet megtartásához, mivel a' módosítást kívánók legnagyobb része a' városokat még jobban kívánta terhelteni. Ezután a' 7dik §-nál B. megye követe azon hatóságoknak utjaiért, mellyektől az orsz. igazgatóság a' kész jó utakat átvevendi, az orsz. ajánlatoknál illő beszámítást indítványozott, mert ugymond, ha ezek nem építettek volna, az országnak tetemes sommáját emésztének föl; különben ha ez tekintetbe nem vétetnék, azon megye, melly a' legkitünőbb szorgalom mellett ügykezett a' jó utakat minelőbb megcsináltatni, meg lenne verve, 's csak azokra, mellyek kötelességeik teljesítését elmulasztották, áradna nyereség, 's a' hanyagság jutalmazatnék. Az indítványt az utána szólott megyei követ pártolta; egyszersmind P. előbbi indítványát fölmelegítvén kívánta, hogy az utak fentartására ott, hol jó utak léteznek, mérsékelt vámok állíttassanak fel, hol mindenki, minden személykülönbség nélkül nemes és nemnemes egyiránt fizetni tartozzék. Azonban a' b—i indítványnak sok ellenzője találkozt, felhozott miképen itt computust felállítani teljes kivihetlensége miatt lehetetlen, más megyék is készítették utakat, mikre talán többet költöttek, mint B. megye, melly szerencsés helyzetnél fogva jó utakat készített; de vannak ollyan megyék, hol az utépítésre szükséges kő nem található, 's minden fáradságuk mellett sikert nem érhetnek, mert utjaikat vagy a' víz elmosta, vagy a' mocsárba besüppedtek, vagy pedig a' homokfuvatok megsemmisítették. Különben is azon utakat a' szegény adózó készítette, azt igazságosan a' nemességnek beszámítani nem is lehet; más részről az efféle computus oda vezetne, hogy a' fizetés mind illyen computusokkal tétetnék. Ellenben a' pártolók részéről elmondott, miképen a' földesur is részt vett az utak építésében, mert az ahoz megkívántató anyagokat ingyen adta. Mire megjegyeztetett, miképen nem lehet azt olly különös segedelemnek mondani, midőn a' földesur a' hegyoldalából megengedte az ott heverő követ az utakra hordatni; ezen állítás, ugymond egy nagy megye követe, hasonlít ahoz, midőn az apa a' d—ni diáknak azt mondotta, nesze flam a' kapor, csináltas turós derelyét. E' szerint a' b—di indítvány 33 szóval 12 ellenében elvetetett. A' 25. §-nál harmadszor ujjult meg a' pesti indítvány. Ennek ellenében felhozott, miszerint e' kérdést így rövid uton eldönteni nem lehet, már azért sem, hogy midőn a' nemesség az utak építésére fizetni fog, egyszersmind már előre, míg az utak el sem készítették, elhatározatnék, hogy azon uton, mellynek csinálására országos ajánlattal járul, uti vámot is fizetni tartozik, ez csak ellenszenvre szolgáltatna anyagot. Egyébiránt is tudjuk, hogy Ausztriában, hol az utivámok fenállanak, az országutak jó karban tartása sokkal többre kerül mint Olaszország azon tartományjaiban, hol semmi vám nem szedetik; a' vámszedésre szükséges épületek és azoknak fentartása, a' vámszedők fizetési és elkövetni szokott visszaélések, a' vámjövedelem 2/3 részét mindenütt fölemészti. Ezen okoknál fogva e' kérdést innen mellőztetni kívánták annál is inkább, minthogy a' jövő orsz. gyűlésig alig készíthetni 20 mérföldre terjedő utat; ezen kérdés iránt a' jövő orsz. gyűlés, akkor, midőn az országutak elkészítve lesznek, rendelkezhetik. Az indítvány szavazatra bocsátatván, azt 30 megye 18 ellenében mellőztetni kívánta. A' kevesebbbségben maradt megyék, mellyek az utivámokat, hol mindenki személykülönbség nélkül fizetett volna, felállítatni kívánták: Pozsony, Trencsin, Vas, Nógrád, Liptó, Győr, Baranya, Gólyom, Pest, Verőce, Szerém, Zemplén, Sáros, Szepes, Borsod, Arad, Temes, Krassó. Ekép ezen törvényjavaslat, ugy a' fiu-meik kikötőiről szóló is, minden változtatás nélkül helybenhagyatott.

251d. orsz. ülés a' m. FRR-nél oct. 23kán reggeli 10 órakor. Folytatván a' fiuemei vaspálya körüli tanácskozások, a' tegnapi tett indítványok részint megújítottak, részint módosítottak, 's a' kölcsönös előterjesztések, felvilágosítások, megcáfalások 's eltérések az ülést közel délutáni négy óráig huzták, midőn őcs. kir. Fensége a' többség határozatát egy m. főispán indit-

ványa következtében oda jelentette ki elnökileg: hogy jelenleg egy vasutvonal létesítése határoztaik el, melynek csak végpontjai, Alduna és Károlyváros jelöltnek ki, a vonal központjainak megállapítása a kiküldendő orsz. választmányának a társaságai alkudozásaira bízván. A rendi üzenet többi pontjai feletti tanácskozás jövő ülésre hagyatott. Gyűlés elosztása előtt még a hitelintézet, a közmunkák s az országos alapítke beszédéről s kezeléséről rendi üzenetek felolvasottaknak nyilatkoztattak s köziratra utasítottak, a jövő ülés anyagát képezendők. — A mai nevezetes ülés főbb részleteit pótlólag közlendjük.

315d. ker. ülés oct. 23kán. Mindenekelőtt a bünt. törvénykönyvi javaslatnak a börtönrendszerről szóló III. része érdemében készített 6dik üzenet, a hitelintézet tárgyában pedig a 2dik üzenet és felirási javaslat hitelesített. Azután a napi r e n d e n levő pénzügyi munkálatban foglalt törv. javaslatok közül legelsőben azok, melyek az építendő csatornákról szólnak, kerültek szőnyegre. K. m. követe idő előtinek találta, a választmány javaslata szerint az előlegesen készített csatornák sorozatát törvénybe iktatni, ezzel ugymond, csak a jövő országgyűlés kezei köttetnének meg, mi főlegesen; annyival is inkább, minthogy jelenen csak a tervkészítésről van szó, még azt sem tudjuk, vajjon a kijelölt csatornák létesíthetők é vagy nem; annál fogva szőly a sorozatot kihagyatni kívánta. Az indítvány pártfogói leginkább a Pestet Szegeddel egybekötő csatorna elsősege ellen irányozták okoskodásaikat: elmondák ugyanis, mikép ezen munkálatban a tiszai vidék legtöbb jótekonysággal tervezetik részesített, ott lesz a debreczeni vaspálya, s ezenfelül még 2—3 kőutvonal is arra fog építtetni, illő hogy az ország más részére is, ha nem valósággal, legalább a papírosan figyelem tétesék; különben főlegesen is ezen csatornát első helyre sorozni, sőt abba az ország nem is avatkozhatik, miután építtetése az 1840. t. szorintegy vállalkozó társaságnak engedtetett. Más részről felhozott, miképen a mult országgyűlés ezen csatornának elsőségét kitzte, ezen munkálatban nem a csatorna-ásatásról, hanem csupán a tervkészítésről van szó, s miután ezen csatorna létesítése a nemzet egyik legfőbb ohajtásai közé tartozik, mindenek előtt szükség megtudni: vajjon lehet é Pest és Szeged között csatornát készíttetni 'stb. Végre szavazat alkalmával 31 megye 17 ellenében a szerkezet megtartása mellett nyilatkozott. A kisebbségben maradt megyék: Komzsony, Nyitra, Sopron, Trencsin, Vas, Zala, Liptó, Komárom, Bars, Győr, Veszprém, Fehér, Mosony, Tolna, Turóc, Pozsega, Verőcze. — Továbbá a Balatonnak egy részről a Sió, más részről pedig a Rábával leendő összeköttetése nagy szótöbbséggel S. m. indítványára, hogy a választmányi javaslatban csak a Rába legyen megemlítve, elfogadtatt. Folytatólagosan előkerültek aztán a vizek szabályozásáról és a Béga- és Ferencz - csatornákról szóló t. javaslatok, mik minden vita nélkül helybenhagyattak. Végre tárgyalás alá vétettek az ország. választmány által véleményezett azon törvényjavaslatok, melyek szerint az országos pénztár közvetett és mellékes jövedelemforrásául szolgálának: a) a só felemelt árából a királyi kincstárnál összegyegyült pénzalap, s abból ezentul befolyandó jövedelmek. Az országos választmány azon javaslatát hoz, hogy az 1792: 14. t. cz. által 11 krral fölemelt só ára az orsz. pénztár jövedelmei közé adassék, P. megye indítványára az 1802: 3. törvényczikk értelmében 1 forint 6 krral fölemelt só ára is, minthogy az akori szükségek régóta megszűntek, jövedőben az orsz. pénztár jövedelmeihez kapcsolatni határozatott. b) A harminczadtóli mentesség megszüntetéséből származható jövedelem; miszerint a nemesek harminczadtóli mentessége a jövő országgyűléseig megszüntessék, s az ebből befolyó jövedelmet a kir. kincstár az illető számadási kivonat közlése mellett az országos pénztárba félvenként átadja. És c) az ország határain kívül tartózkodókra ezen czim alatti megrovatások után befolyandó mennyiség; a megrovatási t. javaslat némi kivételekkel eképen tetetett: hogy azok, kik évenként Magyarországnak s kapcsolt részeken félélet nem töltenek, azon mennyiséget, mely az országos ajánlatból reájok s birtokaikra kivettetik, kétszeresen tartozzanak lefizetni. Ezen javaslatokat a RR. minden ellenvetés nélkül elfogadták. — Ezek után P. m. követe fentebb említett indítványa folytában előadta, miképen küldőji ezen elszámálatakon kívül még más jövedelmi forrásokról is gondolkottak; kívánják ugyanis, küldőim ugymond szóló, hogy az egyházi javak bizonyos része az országos pénztár jövedelmei közé adassék, ezt azonban ez uttal, minthogy már más alkalommal hosszas vitakozás után e tárgyban a RR.

határoztak, s a borsodi indítványt félretették, nem szorgalmazandó; ezenkívül azután kívánják, hogy a diszcimek után járandó taksák, melyek a kir. tanácsosi, bárói, grófi 'stb. czimekért fizettetnek, egy negyed részszel főlebb emeltesse, s ezen 1/4 az országos pénztárba folyjon; kívánják továbbá a kényszerített betáblázást behozni s az innen származó díjak szintén az orsz. pénztár jövedelmi forrásául szolgáljanak; végre a vármokot némely czikkekre a védvámrendszer értelmében fölemeltetni kívánják, s hogy az ebből befolyandó mennyiségek az ország. pénztár jövedelmei szaporítására fordíttassanak. — T. m. követe pedig indítványt tön, hogy az egyházi javakból befolyó jövedelmek azon idő alatt, midőn üresedésben vannak, az orsz. pénztárba folyjanak. Melly P. m. egyének a diszcimek taksáltatásáról szóló indítványával minden vitakozás nélkül elfogadtatt; ellenben a többi egyszerűen mellőztetett.

254d. orsz. ülés a. t. RRnél oct. 23kán. Miután a ker. elnökség a legközelebb hitelesített munkálatokat beadta, s a FRRtől átküldött viszonzüzenetek bemutatattak, a tanácskozás legelső tárgya a hitelintézet felállítása ügyében készített 2dik üzenet s felirási javaslat volt; mi rövid maradjon bevégeztetvén, olvastatt a közmunkák szabályozásáról szóló t. javaslat: itt azon megyék, melyek a kerületben kisebbségben maradtak, kívánságaikat ismételve megújíták, de sem a közmunkák megszüntetésére, sem arra, hogy az előfogatok elrendezése a megyékre bizassék, többség nem alakulhatott, s a ker. szerkezet minden hosszabb vitakozás nélkül megtartott. Ezután az ország közszükségeinek fődözésére leendő orsz. ajánlatról s az országos közpénztár jövedelmeinek beszédese és kezelése módjáról szóló üzenet vétetett föl. A sommára nézve a követek küldőiknek utasítását a föltételekkel egyetemben elősorolták, minthogy azok a kerületben is egyenkint fölhozattak, azoknak ismétlését föltölnek tartanók annyival is inkább, minthogy a kerületben a jövő országgyűlés é v e n k i n t megajánlott összeg az 2,585,000 frt a többség által megtartott; e szerint tehát azon nemes megyék, melyek a haza közszükségeire mit sem akartak áldozni, habár számok Horvátországgal szaporodott is, de bizony igen nagy kisebbségben maradtak. — Az összeg megállapítása után azon czélok, melyekre az országos ajánlat fordítandó, egyenkint előszámláltattak. A 4d. pontnál, miszerint az országos ut és csatornahálózati tervek készítésére s a szükséges fölmérésekre 150 ezer frt, ugy a 9. pontnál, miszerint a statisztikai hivatal fölállítására 40 ezer forint ajánltatik, a nmls. kir. személynök előterjeszté: miképen ezen ajánlatok föltöllegesek, ott van ugymond, az aedilis directio és a dicasterium, ezeknek köréhez tartozik azon munkálatok elkészítése; vagy ha tán az illető köztisztviselők köteleességeiket nem teljesítenék, kéressék meg ő fels. felírás által, hogy azon köztisztviselők tiszti köteleességeik teljesítésére szoríttassanak, ő fels. a haza közjavát ügyekszik mindenben előmozdítani, a RRnek e részbeni kívánságát bizonyosan teljesíteni fogja; annál fogva e két pontot mellőztetni javasolta. Találkozott ugyan ezen indítványa egy két pártfogója, de a nagy többség a szerkezet megtartására maradjon nyilatkozott. A nm. elnök előterjesztésére pedig B. m. követe megjegyzi, miképen az egész munkának csak ugy van jövedője, ha a 4d. pont megtartatik; ajánlhatunk mi, ugymond, akármennyi sommát, ha a tervek mütanilag elkészítve nem lesznek, a kitűzött czélokbul egy sem fog létesíttetni; a tapasztalás azt mutatja, hogy az aedilis directio munkájának semmi haszna, semmi eredvénye nem szokott lenni; midőn tehát a nemesség fizet, akarja, hogy az általa kijelölt czélok létesíttessenek. Azt mondá a nm. elnök, hogy hát ezen köztisztviselőket szabályozzuk; ugyan kérdem, hát ránk van é bizva? vagy hallgatnak é ránk? ismerjük, miképen szoknak a kinevezések e részben történni, s azért maradjon a szerkezet. Hasonló értelemben válaszolt továbbá P. m. követe a 9d. pontra. — Ellenben a 11d. pont alatt a magyar gazdasági egyesület fölségelésére ajánlott 100 ezer forint nem az épületek megszerzésére, mint a kerületben határozatott, rendeltetett, hanem hogy tőkésíttessék, s kamatai az egyesület céljainak előmozdítására szolgáljanak. — A 12d. pontnál P. követe a kerületben tett azon indítványát megújította, hogy a Pesten építendő országházra ajánlott egy millió ftból az országház elibe állítandó Mátyás király szobrára a szükséges költségek fődöztesse; ez ugymond szóló, oly ékessége lesz az országnak, mely előtt minden tiszta érzésű hazafi tiszteletre gerjed, s emlékezni fog, hogy Mátyás király korában Magyarország nagy volt; Németországban min-

den jeles embernek Guttenbergnek 'stb. emléket állítanak, nekünk is iparkodni kell, hogy valahára szados tartozásainkat leróhassuk 'stb. Ezen indítvány azonban viszhangra nem talált, ugyszinte azok, kik az országház építtetését ellenzették, kívánságaiknak sikert nem szerezhettek. Az orsz. pénztári igazgatóságra föllállított felelőségre nézve a nm. kir. személynök megjegyzi, miképen a felelőség eszméjének még eddig a magyar jus publicumban alapja nem találtatik, mert az, mi U-lászló törvényében van, csupán az akkori körülményekre alkalmaztatott, s azt ugy most végrehajtani teljes lehetetlen. Nálunk, ugymond, municipalis szerkezetünk-nél fogva, s mivel sokan nem igenszoktak a törvényeknek engedelmeskedni, az olyan felelőséget, mint itt javasoltatik, behozni nem lehet, annyi pártok közt egy ember nem tarthatja fön magát; látjuk más nemzeteknél hol a ministerium több tagból áll, az alig képes magának többséget szerezni, sőt sokszor kénytelen lelépni. Annál fogva a nm. szónok javaslata oda terjedt ki, hogy az igazgatóság tétessék felelőssé, s szabassék e részben büntetés, de a törvény útján a végrehajtás a végrehajtó hatalomnál hagyassék meg. Ezen javaslat azonban, mely az országos választmány által is ajánlatott, többségre nem talált. Végre még E. káptalan követe a káptalanok részére, törvényszerű jogaiknál fogva követelte, hogy a kijelölt országos választmányba aránylag ők is befolyjanak. E kívánatot a nm. elnök szinte igazságosnak találta, ezen jogból, ugymond, a káptalanokat illy könnyeden kivétkeztetni nem lehet, ők is részesei a törvényhozásnak, s valamint igazságosnak s törvényesnek tartom, hogy a káptalanok követei a választmányban részt vegyenek, ugy ezen jogot a kir. tábla részére is föntartom. Az e—mi káptalan indítványa volt ugyan pártolói, de a nagy többség a határozat megtartására maradjon nyilatkozott. Az üzenet iránti tanácskozás bevégeztével fölolvastatt az ország közszükségeinek fődözésére tett országos ajánlatról szóló törvényjavaslat, s valamint ez, ugy a később következett mai kerületben hitelesített börtönrendszerről szóló 6dik üzenet helybenhagyott. Végre a magyar természetvizsgáló társaságnak, országos intézetté leendő emeltetéséért és törvényesítéséért való folyamodványa mutatattott be, mely a maga rendén tárgyalatni fog.

252. orsz. ülés a. m. FRRnél, octob. 24kén országbiró exja elnökle alatt. Az ülés megnyitásakor tanácskozás alá vétették s elfogadtatték a t. RR. második üzenete, fölirási s törvényjavaslata a hitelintézet tárgyában. Napirendre kerültek ezután a Vukovártól a magyar tengerpartig vezetendő vasutnak építésére nézve a vállalkozó társasággal kötendő szerződés föltételei, melyek a tegnapi végzéshez képest megváltoztattak. A kamatok biztosítása tekintetében ezen pályánál a 3dik 4dik és 5dik pcent garantirozása elfogadtattott, magában értetvén a kevesebbet kívánók elsőbbsége. Az ország költségén építés föltölti tanácskozás jövő ülésekre fenhagyatott.

316. ker. ülés october 24kén. Mai ülésben a következő tárgyak hitelesíttettek: a) a törvények kötelező erejének, s azoknak a törvényhatóságokhoz leendő megküldése tárgyában készített 2dik üzenet, b) az urbéri törvényczikkék némely §sainak módosításáról szóló 2dik üzenet, és c) a középponti vasut iránti 2dik üzenet. — Olvastattott ennek folytában a magy. kir. természettudományi társaság országos pártolási és becikkelyeztetésért tett folyamodványa, mely illő méltánylatra találván, a társaság becikkelyeztetése elrendeltetett. Ezután a pénzügyi munkálatból a statisztikai hivatal fölállításáról szóló törvényjavaslat került vizsgálat alá, mi szinte némi módosítással helybehagyatott. Ellenben a népnevelésről szóló törvényjavaslat megállapítása, T. m. azon indítványa folytában, miszerint a népneveléssel foglalkozott kerül. választmány, minthogy az orsz. gyűlés rövidsége miatt már a beadott választmányi munkálat nehezen kerülhet tanácskozás alá, bizassék meg minél előbb beadandó oly terv készítésére, hogy a népnevelésre országosan ajánlott száz ezer forintot mikép lehessen legcélszerűbben felhasználni, fölfüggesztetett. Végre az országosan ajánlott összegnek a törvényhatóságok közt miképeni felosztása került szőnyegre. N. m. követe előterjeszté, miképen küldői a közösteherviselést kívánták volna életbehozni, de miután a többség ettől elütötte, segedelem útján is kész megyéje a haza közszükségeire áldozatát hozni, mint ezt akkor, midőn az ajánlásról volt szó, be is bizonyította; azonban küldői azon osztályzatot, hova megyéjét az orsz. választmány sorozta, föltöltebb terhesnek találják; egyébiránt meg vagyok győződve, ugymond szóló, hogy minden megye magát érzi, terhelve

'sa sorozatot módosítani, 's az alábbszállítást kívánni fogja; mi tehát ekkép, ha az osztályzat iránt tanácskoznunk akarnánk, az által olly darázs-fészekbe nyulnánk, mellyből egykönnyen kibontakozni nem lehetne; annál fogva indítványozom, hogy ezen kérdés elintézése, mint már más alkalommal is megtörtént, Nádor ö Főnségére bizassék. — Ezen indítványhoz pártolól szolt a szó-lásban következett S. m. követe, elmondá: mennyire igazságtalanul van az orsz. választmány által készített terv szerint megvéje terhelve, milly benyomást fog okozni ugymond, ezen fizetés azokra, kik magokat föl-löttébb terhelteve látják; az igazságtalan fölosztást minden esetre javítani szükséges annyival is inkább, mivel a választmány adatok nélkül nem volt képes igazsá-gos osztály készítésére; mi mindnyájan érdekeltek va-gyunk, 's azért e kérdés elintézése felett nem itélhetünk, hanem legelőször lenne Nádor ö Főnségét mint com-promissionalis bírót megkérni, hogy ezen ajánlatot a ná-la lévő adatok szerint igazságosan a hatóságok közt föl-osztaná. Az indítványnak számos pártfogója találkozott. Ellenben Sz. m. követe, ugymond, ha egyes m. követe-ire bizzuk a megyék festését, ez alkalommal az ország-nak olly képét fogjuk láthatni, melly szerint azt kellene hinni, hogy az ország azon 2 milliót, mellyet fizetni a-karunk, sem éri meg; én szinte elmondhatnám megym-ről, hogy az örökös hóval földött kárpatok, 's a föld so-ványsága miatt fölöttébb terhelve, de ezt mellöz-öm. Többnyire nem látom át, miért kellene a kulcs meghatározását a Nádorra bizni, hiszen az orsz. vá-lasztmány a palatinális conscriptióból és a megyei le-velekből készítette az osztályzatot, más adatai a Ná-dornak sincsenek, annál fogva szavazat által kívánnám eldöntetni, vajjon a felosztást a Nádorra kívánjuk e bizni, vagy pedig az ország. választmány javaslata nyo-mánit minmagunk által elhatározni. Ezen indítvány mel-lett is történtek föl-szóalások, 's így a vélemények elá-gasztával csakugyan szavazatra került a dolog, 28 me-gye 12 ellenében, Sz. m. indítványa értelmében azonnal kívánt az osztályozás tárgyába bocsátkozni. A kisebb-ségben maradt megyék, mellyek az osztályozást a Ná-dorra kívánták biztatni: Sáros, Ung, Torna, Arad, Poz-sony, Nyitra, Soprony, Trencsin, Vas, Nógrád, Zala, Liptó, Somogy, Győr, Veszprém, Fehér, Eszter-gom, Moson, Bács, Pozsega, Szerém. — Ezután M. m. ösz követe aziránt sürgetett szavazatot, hogy az a-jánlat az eddigi szokás szerint a porták után vettessék é ki v. nem, melly indítvány, mint igazságtalan kulcs, mint-hogy e szerint az adózó nemnemes birtokai után történ-nék a nemesi birtokra a kivétel, 47 szótöbbséggel 2 el-lonében elvetették, a kisebbségben maradt megyék: Már-maros, Arad. — Miután tehát B. m. indítványára kimon-datott, hogy ezen most megállapítandó fölosztási kulcs csak ideiglenesnek tekintetik, 's az jövendőre sinórmér-tékül a fizetésnél nem fog szolgálni, az or. választmány által kidolgozott fölosztási kulcs vétettet vizsgálat alá. A megyék egyenkint a gazdag Bácstól kezdve a termé-kellen Mármarosig terhelve találtak magokat, 's a dús termé-kü alföld nagy része kopár sivataggá, 's terméket-lenné varázsoltatott, 's mi ezt, 's az igazságosan fölho-zott okok hosszu sorát ide iktatni nem akarjuk; a t. olvasó képzeljen egy adó-kivetési közgy. midőn a szol-gabírák előadják járásaik nyomorult állapotját, 's min-denki járásában a terhet alábbszállítani iparkodik, de ott, az adót csak ki kell vetni, ugy itt is megtörtént a fölosztás; és pedig az első osztályba esett Bács, Fehér, Moson, Sopron, Torontál; a 2dikba Pozsony, Temes, Tolna, Szerém, Vas; a 3ikba Békes, Csanád, Esz-tergom, Győr, Nyitra, Pest; a 4ikbe Baranya, Bor-sod, Csongrád, Komárom, Somogy, Veszprém; az 5ikbe Abauj, Bars, Bihar, Heves, Nógrád, Verőcze, Zala; 6ikba Gömör, Hont, Szabolcs, Szathmár, Zomp-lény, Zólyom, Varasd; a 7ikbe Torna, Körös, Pozse-ga, Sáros, Szepes, Trencsin, Ung, Zágráb; 8ikba Be-reg, Krassó, Ugocsa; a 9ikbe Liptó, Árva, Mármaros, Turóc.

Budapesti napló. Műgyesületünknek leg-közlelebbi vasárnap tartott közgyűlésében egy végzés hozatott, mellyre lehetetlen nyilvánosan föl nem szólam-lanunk. Szó volt az idejűl napnak hol és miképeni készit-tetéséről. Perlaszca, kit jelenleg fővárosunk legügyes-b rézmetszőjének bátran állíthatunk, kérelmet nyújtott, az egyesületnek, ne küldené többé a képet külföldre, hanem bizná meg őt mint pesti hazait és honi művészt annak készítésével, melly esetre, még azon önzéstelen ajánlatot is tevé, hogy ha munkája meg nem felelne egy józan és részrehajlatlan műbírálat igényeinek, kész visszalépni 's munkája ért egy krajczárt sem kíván. Kérdjük, tehát e valaki önzéstelenebb 's hazafiságosb ajánlatot? már előre örvendettünk, hogy egy egyszerű magányos művészek ily dícséretes önmegtagadása ál-tal egy nagy és gazdag egyesület nem hagyandván ma-gát hazafiságban felülmulni, végre valahára mégis meg-

tétetik az első lépés — mit bizony nemcsak illy aj-lat mellett a nélkül is megkísérhetne egy csak kissé is ha-zafiasabb hangult egyesület — megítélik, mondók, az első lépés hogy a művészetnek e' nemében is mar vala-m nagyobbszerű kísérletek is tetészenek hazánk an mu-tathasunk divatképeit. K's némi apróbb genre-és tájképek kívül egy nagyobb művet is elő, mit honi művész honi vésűje hozott létre. De a többségnek masként tetszett határozni, 's a képet inkább Münchenben készítetté, mint azt Pesten kísérté meg, 's a sokkal becsesebb rézmetszetnek, miben azt az ajánló művész kiállítani ígérkezék, inkább elibe tevé a csekély ebb könyomatot, tan csak épen azért, mert amaz honi, emez külföldi. Nem akarunk ez eljárásához hosszu commentárt írni, de anny-i bizonyosnak látszik lenni, hogy illy bizodalmatlan-ág-gal honi művészeinket nem igen fogjuk eszelekvőségre buzdítani, ha őket egészen elnem riasztjuk is vagy elke-reseíteni nem akarjuk; másfelől pedig a tisztelt egyesület sem igen fog ez által maga iránt hoai s y m p a t h i á k a t ébresztetni. — A Kisfaludy-társaság erősen készül leg-közlelebbi közgyűlést minél érdekesebbé tenni; melly végre, miat értesülénk, valamennyi tagjait körlevelek által szólítá fel, hogy ki öl mi telik, járulna ez ünnepé-ly emelésére, melly — valljuk meg — eddigelé is legér-dekesb irodalmi ünnepélyek közé tartozott fővárosunkban. A társaság, mint olvasóink emlékezni fognak, királyi erőstítést nyert, mántal a magány-intézetek sorából már most a nyilvános intézetek közé lépett, illő tehát, hogy nagyobb erélyvel 's hatással bizonyítsa be eszelekvősé-gét. — Az academia nagy gyűlése mindjárt az ország-gyűlés hofejeztével veendő kezdetét; haljuk hogy a le-folyt 1843ki év olly gazdag vala irodalmi jeles termé-kekben, hogy az illető bírák sziate zavaiban vannak, mellyik munkának itéljék oda az illettő 200 arany nagy-jutalmat; ellenben a 100 aranyra versenyző vigjátékok-ból, mint hallani, az ellenkező okból nehéz az itéle ho-zás. — A Hírnök szerkesztője bevégző hónapok óta fo-lyó, mind a' mellett igen érdekes 's pszichológiai te-kintetben is olvasásra méltó közlését ama rajta tetemes rablást elkövetett 's Kassán szerencsésen burokra ke-rült jómádáról, melly szerint ki-ül, hogy ezen pártatlan ügyességű, furfangos gonosztévő nem kevesebb mint Szabó József, Kovács Ferencz, Tóth Ferencz, Sánta Pál, Benedek József és frater Nazarius nevek alatt buj-kált 's úzte csalásait és tolvajságait. Az érdeklött egyed most Pozsonyban ül fogva, hol ellene a törvénykezés megkezdett. — E' napokban volt alkalmunk látni a ma-gyar Gazdasági-egyesület helybeli gyűlöteskerült a Statio-utezában, 's hazafis örömmel telénk el a' benne uralkodó esin és rend láttára, 's a magról kelt, vala-mint ütötett száz meg száz fajú gyűlöletesfák temédek sokaságán 's jó karban tartásán, van benne 800 anyafa, mintegy 10.000 nemesített 's vagy 100.000 magról kelt c s e m e t e. Ha e' f a n e v e l é s az eddigi pro g r e s s i o b a n halad (az eg é s z v á l l a l a t a l i g m á s f é l é v e s) ugy ma holnap hazánk egy valóban megbecsülhet-len kincsével gazdagabb lesz. Török János ur, az egye-sület fáradhatlan munkássága titoknok, mint sok egyé-bnek, e' vállalatnak is valódi lelke. — Hirlapjaink pe-zsegnek a' sok könyvhirdetéstől, mi kettőt bizonyít, iro-dalmi mozgalmak élénkségét 's a' pesti vásár közlegé-sét. Mikor fog már egyszer a magyar embernek beusó-kép érzett szükségéhez tartozni, a' fővárosból, ha más-kor nem is, legalább minden vásár alkalmakor egye-gy pár könyvet is vinni magával ávének vásárlául? — Vasár-nap a' déli órákban ismét tűz ütött ki a' német színház szomszédságában, 's ismét a' Rupp-féle házban, mint ezelőtt egy pár héttel; azonban a' tűz ismét szerencsés-sen eloltatott. — Nemzeti színpadunkon is tüzet fogott egy igen jeles vigjáték, „Eljen az egyenlőség“ b. Eöt-vös Józseftől mellynek dícső elvei és irányva vajha soha el ne oltatnának a' magyar közönség kebelében — Holnap-után nov. 2kán mint halottak napján a' belvárosi főtem-plomban Cherubini classical requieme fog előadást, mire a' egyszerűbb egyházi zenészet barátait ezennel figyelmeztetjük.

Szepesmegyei közgyűlés. Az országgyűlés közelgető vége Szepesmegyében is szükségessé tette egy rendkívüli közgyűlés tartását, melly közérdekű tár-gyakban sokkal termékenyebb volt, mint a' mult egye-gyedi gyűlés. Nevezetesen: 1) A' kisebb gyűlések jegy-zőkönyveinek hitelesítetésekor a' Kropachon elköve-tett katonai kihágás ismét hosszu vitatkozások anyagául szolgált, 's miután a' nm. H.-tanács a' katonai főkor-mányhoz intézett abbéli felszólításának, hogy a' nyomo-zásnak vegyes biztosság általi megtételére részrehaj-latlan katonai egyedek nevezteszenek, mindeddig sike-re nem volt, uj felirás határozatott; egyébiránt ez eset a' többi megyének is meg fog iratni. 2) A' szomolnoki bányafelügyelőség bizonyos kamrai tisztet, kit a' me-gyei törvényszék büntetőperbe fogott 's elfogatását ren-delte, a' megyének kiadni nem akarván, ez iránt is fel-írás fog tétetni. 3) Kihirdettetett Göllnicz bányaváros uj szabadték-levelé, mellyben a' r ó g i b szabadságok, mennyiben a' város azok valódi gyakorlatában vagyon, megerősítettésén kívül, a' város uj rendszerezetése is foglaltatik olly liberalis elvekre alapítva, hogy való-ban Göllnicz városnak nincs oka a' szabad kir. város-sok sorsát irigyelni. 4) Olvastattak az országgyűlési követek tudósításai 's ezek folytában az ugynevezett fi-nancialis választmány munkálata. Ez alkalommal né-meltyek megújíták az adófelvállalási indítványt, mint

a' melly nélkül szerintök illyféle ajánlatok által az or-szág bajain nem segíthetni. De ez indítvány mind azért, mivel Szepesmegye anyautasításával ellenkezik, mind pedig azért, mivel már országgyűlésen is megbukott 's így a' dolog mostani stadiumában sikeresen meg nem újítható, rövid, ámbár heves vita után elmellőztetett. Ezután tanácskozás alá jött azon kérdés: vajjon az orsz. czélokra most ajánlandó összeghez az országos választmány javaslata szerint az adófizető nép is járul-jon e vagy sem? Hosszu 's érdekes vitatkozás után a' nevezetes többség oda nyilatkozott, hogy a' most aján-landó összeget csupán a' nemesség viselje. A' mennyi-séget illetőleg a' javaslat egyes rovatai vétettek rostá-lás alá 's az eredmény az lón, hogy a' dunaszabályozás, lötenyészítés, Pest városnak viz elleni biztosittatása, műegyetem, realiskolák, gazdasági és iparegyesület fölsegéllése 's országház építése, boldogabb időkre hagyatván, a' többi rovatra, ide értvén a' kir. kincstár követelését 's a' tartalék pénztártit, évenként 2 millió négy esztendőre 's így összesen 8 millió ajánlássék. A' vasutak közül csak a' debreczen-pest-bécsinek jö-vedelme biztosittassék; ellenben a' vukovár-flumei csak azon esetre, ha egyszer a' vámrendszer iránt a' kor-mánnyal tisztában leszünk. Az absentisták taksáltassan-ak. Követünk azon legyenek, hogy Szepesmegye a' 7d. osztályból, hol most sokkal termékenyebbekkel p. o. Sárossal, Trencsényel, Unggal együtt áll, a' Sba tétes-sék által. Az urbéri törvények változat anul maradjanak. 5) Főispán ur ö mlga a' megye kérelmére Kray Miksa első aljegyzőt; tiszt. főjegyzőt címmel ruházta fel. 6) Az ös'ség' kérdése szönyegre kerülvén, e' megye az orsz. választmány sem egyik, sem másik törvényja-vaslatát elfogadhatónak nem találta; az ös'ség' eltörles-től eltörölése a' nélkül, hogy a' hozandó törvénynek az ed-digi törvények őtalma alatt kötött szerződések megsem-mítésével visszaható erő tulajdonittassék, nem történ-hetvén; ellenben azon elv elfogadattása, hogy a' most élő nemzedék, még a' régi, az ezentul születendő pedig már az uj törvények szerint birtokával rendelkezessék, két-féle tulajdonu jóságok alapítása 's az ös'ség' eltörles-zésének bizonytalan időre halasztása által végtelen za-vart okozandhatván. Azért követünknek meghagyatott, hogy az anyautasításhoz ragaszkodjanak, melly szerint a' virtualis jogok visszaszerzésére 10 évi határidő volna engedendő. A' nemtelenek birtokszerezhetési és hivatalviselési képességre nézve a' megye a' kerületi határozatban megnyugszik. 7) Fölvétetett a' házi pénz-tár előleges fölvetése az 1843/4 katonai évre, melly sze-rint a' háziadó 46,482 p. ftban 37 xrb. fog állani. 8) Más megyék által honfúsításra ajánlott egyedek csak díjizetés mellett 's országgyűlési szavazat nélkül honf-usittassanak. Egyébiránt némi más megyéknek ide érke-tett indítványai, miután ezek iránt Szepesmegye több-nyire már utasítást adott, csupán tudomásul vétettek. Sept. 2kán megholt hazánk egyik érdemes tudósa; Ge-nersiel Sámuel, Lőcse városnak főorvosa, a' pesti egyetem orvosi karának, több külföldi tudós társaság-nak tagja, életének 77. évében. Főkép a' kárpáti fűvé-szet körül számos érdemet szerzett, mellyek miatt a' kor-mányhatóságok által több ízben nyilvánosan megdicsér-tetett. Sept 16kán Domanyócz helység nagy része, a' templommal 's vendégfogadóval együtt porrá égett, egy ember vigyázatlansága miatt, ki egy csür szalmafedel-én ülő verebekre lőtt. Közli Fabriczy Sámuel.

Temesmegyei közgyűlés. Darab ideje csak azért sereglünk össze közgyűléseken, hogy a' közelgő tisztújításra már megalakult pártok egymáson erejüket próbálgassák; 's mivel gyűléseink legfőbb tárgyait az országgyűlések teszik, — ezek szolgálnak próbaköve-kül; mellyek lesujtása vagy fontartása hozza egyik vagy másik pártnak a' diadalt. Ezuttal azon párté levén a' di-csőség, melly a' conservatív vélemény színezetét viseli: könnyen átlátható mikép közgyűlésünk vezériránya nem haladási volt. És miután főkép a' városreform kérdése jeletetett ki tusapontnak, erre nézve más utasítás nem keletkezhetett, mint az, mellyet alább röviden vázolan-dok. Első napon elnök rendszerinti alispánunk megnyit-ván a' gyűlést, figyelmeztető a' Rendeket, hogy a' tisz-tikar három évi pályáját lefutotta, — 's mivel senki sem találkozik, ki a' Rendek bizodalmaival visszaélve, hivatalát uj választás nélkül tovább folytatni kívánná, a' tisztújítás megtartása végett intézkedést tétetni javas-lott. Erre kevés vita után határozattá lön: Szeretve tisz-telt gróf főispánunkat a' tisztújítási idő kitűzésére meg-kérni. — Ezután az országgyűlési utasításokat készítő választmány munkálata olvasatván föl, ebből megértet-tük, hogy a' választmány, a' városrendezés érdemében azon pontokra nézve, mellyek iránt a' rdi 's főrendi tábla közli mindeddig különbözős állott fön, e' különbözős meg-

szüntetését az e részben előbb hozott utasítások visszavonásával is javasolta. — Erre nagy szóhárcz lön: míg nem a több ízben visszavetett felügyelők csakugyan elfogadtattak; ellenben a számtalanszor elfogadott szélesebb alapu polgárképeesség — a földi tábla ultimátumához képest — megszorított; végre már az anyautasításban megállapított 's eddig érintetlenmaradt örsereg, mint veszedelmes institutio, megdöntetett. Másnap jelentetett, hogy időközti követjelentések érkezének, mik válaszm. megrostáláson nem mehettek keresztül, mielőtt azonban e követi tudósítások olvastattak volna, egy fiatal pártvezér im belőlök allegálni kezdett, 's megmutatni akarván, hogy V. S. orsz. gyűlési első követünk a borsodi isméretes indítvány tárgyában, ugyszintén a hivatalképeességre nézve utasítása ellen szavazott, neki viszont a megye nevében bizodalmatlanságot szavaztatni kívánt; az indítvány meglepő volt, 's minden kedélyt egyiránt izgatott fel, kemény czáfolatokra nyujtott alkalmat. Utóbb észbe jutott, az utasítási pontokat, 's a szavazás bizonylatát az illető követ-jelentést felolvastatni. És a nyilvános combinatio által kisülvén, mikép sok nem ugyan, mint azt az indítványozónak betanították, 's ő és pártfelei a közönséggel elhitetni akarták; miután maga az említett szónok indítványát számos ízben módosította, a végzés oda ütött ki, hogy V. S. követ a papi javak iránti utasításnak, mely r o v i d e n a borsodi körlevél egyszerű mellözését hagyá meg, helytelen értelmezése, és a hivatalképeesség iránt, melyet elvben elfogadánk, az alkalmazásra nézve pótló utasítás nem kérése miatt jövőre az utasítások szorosabb megtartására utasított. Említést érdemel, hogy másik követ A. Gy. ellen a más véleményűek által szintén utasításszegési vádemeltetvén, noha több tétele iránt magok a tulpárt fejei, megismerést nyilvánítának, irányában még is a megrovás szavazati többség által hártatott el. Harmadnapon több köz érdekű tárgyra térvén a tanácskozás, ezek közt: Abaujnak az eperjesi váltó törvényszék Kaszára tétele iránti körlevele pártoltatott. Verőczének latin körlevelére — gróf Desseffy Emil által javasolt csatornázási terv figyelembe vétetni rendeltetett; a hadiadó olly mennyiségben mint a mult országgyűlésen megajánlatott. Veszprémnek Reguly Antal hazánkja vállalatára segélygyűjtést kívánó körlevele élénk vizsgálgra talált, 's mindjárt a gyűlés színén 240 pft. szedetett ezen célra össze. — A magyar orvosok és természetvizsgálók temesvári gyülekezete által a védhímlőoltás ismétlése-rovaccinatio- tekintetében közölt javaslat az ország hatóságának megküldetendik. Végre volt főpénztárnokunknak számadásai folytatán talált 27 ezer pft. fogyatéék iránt, utóvédelmük beadására 2 szer 15 nap adatott. —

Zemplényi közgyűlés. Sept. 25dik napjára nálunk rendkívüli közgyűlés vala hirdetve, még pedig ugyancsak megmagyarázottat a fölveendő fontos tárgy a szolgabírói futólevelekben; ki volt emelve nevezetesen, hogy a kiváltságos osztályra szokatlan 's egészen új fizetési teher czéloztatik hártatni, ugyanazért szokott módokon tétessék közhírre a gyűlés határideje, különösen pedig a nemességi hadnagyok értesítessenek. Ezen legszorgalmasb 's a tárgyat már kihirdetésében is nem igen ajánló eljárás mellett azonban az e. b. hadnagy (ki pedig mind ama figyelmeztető gyanánt inkább szolgálhatott futólevelen a l l e n e r e is, teljes készséggel adózik) kívül, más hadnagyot, sőt holmi eszem iszom kortest sem lehetett a teremben látni, pedig csak azért, mert úgy nevezett köz nemességünk miatt tehetne a ns megye a mit akar, nem izog, nem lázong ez, ha nem hevít nek, 's bár mennyire nem szeret fizetni, még sem hagyta el csak egy napi szántást is a közgyűlésért, ha csak jól meg nem fizetik a napibért. Szóval a nagy várakozás alacsony csalatkozást szült, mert a gyűlés csak minden napi népszerű volt, melyben: 1) olvastatott második követünk levele, melyben azon esetre, ha az országgyűlés october 15kén tul is tartana, egy hónapi haza jöhetésre engedelmet kér, az engedelmegadatott. Jó szőlőgazda követünket hihetőleg a szüret csalogatja haza, de bizonyára alig ha fölérend egész szüretünk is egy korszerű törv. cikkelyke szentesítésével, ugyanazért jó lenne inkább azon iparkodni a mi fölünk is függ, mert a jó szüret olly felső táblától várandó, mellyel üzeneteket nem válthatni. 2) Olvastatott követeink jelentése, melyben közlik az orsz. választmány tervét a hazai közszükségek enyhítése, 's annak leginkább a kiváltságos osztály által leendő eszközlése tárgyában, 's az országgy. tárgyakkal foglalkozó megyei választmánynak erre vonatkozó javaslat. Mielőtt azonban a terv lényege, jelesen a fizetni akarás tüzetett volna eldöntés alá, már a választmányi javaslat, 's annak nyomán a közgyűlési tanácskozás is a kivetési kulcs

megválasztását ajánlgatá. Lőnek azért észrevételek 's figyelmeztetések, mint megannyi számítások a kérdés megbuktatására, nevezetesen egy más kérdéseknél igen szabadelvű földi bíró amúgy kortések szája rágyva oda kívánta visszavezettetni a tanácskozást, hogy itt adóru levén szó, 's ollyan fizetéstől, mellynek czélját és hasznát nem is tudjuk, tehát ő azt akarná legelőbb is elhatározatni, kell-e adózni? És szive szándékát ugy nyilatkoztatta ki: a magyar nemes fizet büszkeségből vagy jó szántából. Neki sem egyik sem másik indítóokbul nem lehet fizetni, mert nincs tehetségében, a ki jobban bírja mint ő ám fizessen, de ő nem bírja; és lön nagy vívát! tisztelt főügyészünk is illy szellemben nyilatkozott, 's mi több K. G. is ezen tárgy vitatása közben igazán megfejthetlen találós meséhez volt hasonlítható, 's meggyőzött bennünket viséletével arról: miképen neki is van szüksége azon közvéleményre, melly előlt politikai hitvallást tenni nem lehet, csak ugy kell járni a mint az fuja régi nótáját! No de azért meglehet, hogy mostani találós mesénknek más nyitja vagyoni! F. J. meg követeinket gyanúsítá, hogy ugymond mielőtt követválasztás lett volna, addig minden adózás elleni határozatokban megnyugodtak, most a mint már követeiké lettek, sine nobis de nobis megajánlották az adót, csak hogy más névre keresztelték, egyebiránt ő szert fizetni, de azért még sem fizet. Ezen kijelentés is kapott vívatot! de azért követeinket kárhoztatni senkinek sem juta eszébe, sőt inkább méltányos elismerés indítványoztatott ama hűséges iparkodásaiért, melly szerint tetemes sanyaruságokkal látogatott megyénket az orsz. osztályozásban Zólyommegyével együvé soroztaták. Ezzel ugyan tartoztak, de azért fogadják érzékeny köszönetét azon népek, melly a régi classificatio szerint fizetni már már képtelen. Sok közbe vágás, rendbontások 's több e'féle történt míg a tanácskozásnak irányt adni lehetett, míg végre két lelkes alispánunk szerencsés elnöki tapintatának sikerült oda vinni a dolgot, hogy azon szükségek sorozata olvastassék, mellyekre fizetni kell, és csupán elvben nyilatkozzék a gyűlés pontonkint, vajjon jónak látja e' hogy azon czélokra csakugyan fizessünk: Olvastatván tehát azon hazai közszükségek, mellyeknek elhárítása csak tőlünk függ, 's mellyek soha sem lesznek elhárítva, sőt elnyelnek bennünket ha nem fizetünk, annyira egyetemes lön a megállapodás mind azon kiszemelt czélokra kellő fizetések iránt, hogy a választmányi sorozaton félóra alatt keresztülment a tanácskozás, 's elvben mind elfogadtattak, csupán Pestnek vizitöli megmentetésére 's azután pompásítására tervezett öszveg tagadtatott meg, mert ugymondának a szőlők, Pest tanácsa és polgársága, nem simul a nemzetiséghez; ez egy nap alatt száz ezer forintot ajánl német színházra 's' b. ha tehát ő mind annak ellenére, hogy benne, mint a szívben az egész test vére, az ország pénze forog, még is az országhoz kellő rokon vonalammal nem viseltetik, nem méltó olly hő ápoltatásra. — Igy meglevén az elvek alapítva, az egész tárgy a választmányhoz visszautasított, csupán a végett, hogy a felett adjon javaslatot, mellyik végre, menyit és mi időre ajánlatsék; melly is javaslatát más nap beadván, kevés módosítással elfogadtatott, 's a követeinket felküldetni rendeltetett. Kivetés kulsaul a többség az orsz. választmány javaslatát pártolá, míg a kevesebbségnek a porták utáni kivetés pártolásában ez vala fő erőssége, hogy tizenegy országgyűlés szüksége, mind ez uton vettetett ki, és ugy a tizenkettediket is ezen kell kivetni; persze ezen pártolók többnyire directorok 's más e' félek, kiknek jó fizetésük jár, mellyért minden igazság ellen is az aránytalan kivetést, szóval azt kell pártolni, hogy urokra minél kevesebb essék, ha belé ful is más az aránytalansági sárba. — No de szolgáljon mentségükre, hogy azon kulcs is, mellyet az orsz. választmány felvett, szinte bizonytalan, 's holmi poros statistikából szedegetett régiség. Ügyekeznit kell tehát ujat és igazit készíteni. Ennyit a gyűlésről. Most lássunk némi ujdonságokat. Az a' atás vidékünkön meglehető volt, egy köből (4 véka) Buza 6—7 forint, gabona 4 f, árpa 3 f, zab 2 f. váltó. Tavaszvetemények a' sok esőzés miatt különösen jók. Takarmány épen e' miatt sok helyen épen semmi, mert oda juta Zemplény nagy része, hogy esztendő vizáradás tesped határán a szabályozatlanság miatt. És valóban a hajdan kedves és gazdag Hegyalja, mellynek tokaji borát szomszéd nemzetek irigyelték, most legmosztohább lakhely. Szüretje nincs, ha egyegy tized fordit is valamit, nincs hajdani kelete, 's remény is alig van hozzá, mert lengyel szomszédink, kik pazarolva hordoták volt borunkért aranyait, többé nem képesek tokaji bort venni! Marhatartás a vizáradások miatt itten lehetetlen, szántóföld kevés, 's csak helybeli szükség-

kielégítésre is alig terem eleget, szóval ezen vidék egyenesen a bortermesztésből várná táplálékát, 's midőn ez így megcsökken, isten tudja mi segítne rajtunk! Most közelgő szüretünkhöz is annyi szomjas remény csatlakozik, hogy század része aligha nyereend enyhülést és fűszidőnk még is Bécsot járják, hogy ha valahogy aszú lenne, azzal Hegyaljánk hitelét ronthatnák, erszényüket pedig semel pro semper megrakhatnák, a' mennyiben tavalyi határozatnál fogva el vannak tiltva aszúszőlővel kereskedéstől. — Egy megyénkbeli városban bizonyos atya saját fiacskáját, kivel együtt szokott volt hálni, kegyetlenül meggyilkolta, minthogy mámaros álmában valami boszorkányos megnyomatást érezvén gyermeke lábát találta mellén, 's a szegény fiúcskát kiragadta udvarára, 's ott cséppelagyon kiozta, aztán vas villára vevén az utcára halva kivetette. Ugyan most egy szőlőpásztor országutra járó örszében erősen kelepelvén, bizonyos uraság négy lova megrémült épen arra mentében 's neki szelesedvén, a' kocsist lerántotta, 's halálra gázolta. Réti.

A m e r i k a .

A' texasi kérdés iránt az egyesült statusokban mindegyre élénkebb figyelem 's részvét mutatkozik, mi egy részt onnan magyarázható, minthogy a' kérdés végeldöntésétől függend, mellyik párt bir tulnyomó befolyással az egyes. statusokban. Míg egyfelül Santa Anna katonaszedési parancsa hanyagul hajtatik végre, más felől azalatt a' washingtoni elnök késnek nyilatkozott fegyveres kézzel akadályozni meg a Texas ellen netalán megkísértendő támadást, mi már magában eléggé tanúsítja, mennyire népszerű a' texasi kérdés Éjszak amer. egyes. állodalmban. Anglia jelen állása sokkal isméretesb, hogysem részéről milliókkal járó fegyveres avatkozástól lehetne tartani, főleg miután a' vállalat — legkedvezőbb esetben is — még csak kereskedelmi hasznot sem látszik ígérni. — Matamoros a' mexikoi határszéli városok egyike földregzés által annyira megrongáltatott, hogy a' lakaiából kiszorult nép kénytelen volt — segély érkezteig — sátrak alá vonulni. — Legujabb hírek nyomán Polk elnökke választása kétséget is alig szenved; mi ha megtörténendik, Texas fölvételése okvetlenül be fog következni, minthogy épen Polk legmunkásabb terjesztője azon véleménynek, mellyel fogva Éjszakamerika egyesült állodalmban csak az által hiszik kellő fokra emelni az összes hadi erőt, ha Texas minelőbb körükbe fölveszik.

Spanyolország.

Nem közölhetvén tárgyhalmaz miatt a' kortesnyitő trónbeszédet terjedelmesen, annak csak fontosb részleteit adjuk. Tanácsos és követ urak! Minisztereim elő fogják önöknek terjeszteni az alkotványreformi tervet, egyikét azon lényeges tárgyaknak, miket kormányom önöknek mároszszehivatásuk alkalmakor előre megemlített, 's mellynek fontosságát belátásuk 's honszeretök nem fogja kétségbe hozni. Biztosíték ezek nekem, hogy buzgalommal fognak önök ezen fontos munkához látni, mert legkisebb késedelem, ha a' nemzet azon reményei meghiusulnának, hogy lehető legrövidebb idő alatt meg fognak szüntettetni a' polit. egyenetlenségek 's a' kormányásra szükséges intézvények biztosítatva lesznek, megszámlíthatlan károkat huzna magu után. Sürgető szükség az intézvényeknek nagyobb erőt 's hatást adni, a' nemzetet rendszeres törvényekkel ellátni, mellyek kellő összhangzásban levén az alkotványval annak hatását 's mozgását könnyebbítik. Ezek folytán remélem, hogy önök, kormányommal egy értelemben, ki fogják pótolni a' hijányt, mi után a' nemzet már annyi idő óta sohajt. Ha aránylag kevés idő alatt történik meg az alkotványjavítás és rendszeres törv. behozatala, fordítsák önök figyelmüket a' közigazgatási 's gazdálkodási javításokra, mert ezek nagy befolyással vannak a' népesség vagyonára 's jóllétére. Mint önök, én is ugy ohajtván kívánatos eredményt, meghagytam minisztereimnek, hogy közigazgatás körébe vágó t. javaslatokat terjesztsenek, önök eleibe. Mi a' pénzügyet illeti, rend helyreállítása végett első lépés volt az adót 's egyéb közjövédelmet föl-szabadítani azon jökötelezések alól, mellyekbe azok, a' polgárháboru szükségéi 's más sajnos körülmények miatt kiskoruságom alatt bonyolultak. Ha egyesítve lesznek az adó 's más közjövédelmek, könnyebb lesz azokat sürgetőbb szükségekre fordítani. Akkép egyszersmind sikerülni fog bevétel 's kiadást lehetőleg egyensúlyba állítani egymással, mert egy résztől az adórendszer megjavittatik, más résztől pedig kellő takarékoság hozatik be a' kiadásba. Igy fog eszközöltetni, hogy a' közhitel magától ismét előálljon, 's hogy ezt elérhesük, mind a' bel- mind a' külf. hitelezők sorsát mellözhetlenül tekintetbe kell v e n n ü n k. Pénzügyi rend 's kormányzi-

lárdság legjobb biztosítékok, miket azoknak adni lehet. Legnagyobb meglepedésemre szolgál önöknek jelentetni, hogy a' hadsereg, hét éves polgárháború's polit. hánykódások után — mik által az engedelmesség kötelei rendesen megtágnak — ez idő szerint csodálatos jó állapotban 's fegyelem alatt van. 'stb. Bonczkés alá vevén a' lapok ezen beszédet, még a' mérséki párt egy része sem elégtül azzal, mennyiben az egyh. javak eladása's a' sz. székhelyi viszonyokkal egyáltalában hallgat. ; a' progressista párt pedig az alkotmány fölforgatását tervezte miniszterség szándékai öszszegét látja abban. Egyébiránt a' katonai előkészületek az utóbbi napokban növelék, mert itt 's ott csendzavarási hírek keletkeztek. Különösen Saragosaban uralkodik nagy elégtelenség. Lázító falragaszokban Narvaetz, Quintot's Ortegat hallal fenyegeték, 's az uralkodó pártnak borzasztó forradalom közelgését jelentik. Oct. 13d. eskették öszsze a' kir. lakban 's a' miniszterek jelenlétében Rianzares hg Krisztina öz. kirnéval. A' minisztertanács most e' házasság következtében több nehézségről tanácskozik; mint p. o. viselheti ezután az anyakirályné e' nevet? micsoda keletkezése legyen ezen házasságnak? miután Krisztina Ferdinánd végrendelete szerint 2d. házasság esetében regensségi jogát elveszti, 's hogy egyeztessék meg e' kettőt egymással. Rianzares hgnő adományoztatása legkisebb nehézségre sem adhat okot, mert regensége alatt 30 millionyi vagyont takarította meg. Oct. 17d. telegr. sürgönyök szerint a' kamrák alakultak, Castro y Oroco pedig congressus-elnökké nevezetett. Négy elnököt 's titkokot a' kamrák különféle színezetű tagjai közül választanak. 18d. szándékozik a' miniszterség az ugynevezett alkotmányreformot előterjeszteni.

Anglia.

Lajos F. miután az Angliában tartozkodó polit. szökevényeknek megkegyelmezett, azon hat főbb udv. hivatalnoknak, kik körül forgolódtak becses arany szelenczék, másoknak brilliantos gyűrűt 's mellűt, a' szolgálati személyzetnek kiosztásul 1000 ft. st. a' windsori szegényeknek pedig 5000 frankot ajándékozott, ép olly szives ragaszkodás jelei 's különféle szertartások közt távoztak mint jött. Ellenborough lord 's gyermekei Nagybritannia 's Irland egyes. királyságok grófjává nevezeték Southam viscount cízzel. Biztos kútfők után beszélik, hogy a' királyné, ha a' jó idő megmarad, három hét alatt Irlandot meglátogatja; más felől meg londoni lapok szerint oct. 28d. a' főváros új börtépületét személyesen nyitandja meg. A' dublini repealegylet utolsó heti ülésében O'Connell hosszú levele olvastaték, mellyben világosabban, mint szabadulása óta valaha, nyilatkozik a' szövetségi rendszer mel-

lett, minek létesítésére azonban előbb határozott tervet javasol. Egyszermind a' repeal 's irl. kath. ó 's új történetéből 10 elvet állít fel, meggyőzni a' protestansokat, hogy veszély nélkül egyesülhetnek kath. földijeikkel e' czélra. Heti jövedelem 407 font st. volt. Egyébiránt O'Connell főleg emlitett levelét a' repealüggyben elhatározott fordulópontra hiszik 's úgy vélekesznek, hogy az izgató a' repealt most egészen cserben hagyta; 's a' szövetséget tevő követő hívei jelszavau. Salamon Dávid híres izraelita aldermannak csakugyan megválasztaték, de mint 9 évvel ez előtt, nem akarván a' szabály-kivánta nyilatkozatot a' keresztynség dolgában, mint vallásos lelkiismeretével ellenkezőt, aláírni 10 szoval 6 ellen az alderman-társulattól kihagyatott. Ügyét azonban tovább szorgalmazza.

Franziorszag.

A' király Boulogneban is időzött, megvizsgálván a' nemzetorséget 's oct. 16. regg. 4 órakerkezett Eube. A' királyné Boulognehoz egy posta állomásnyira jött elébe. Ő fels. tengeri kastélyukban rövid ideig fognak mulatni 's jövő hétre St. Cloudba már vártnak. A' marokkai szultán nem igen siet békekötésök Abdelkaderre vonatkozó pontját teljesíteni. A' Moniteur-Algerienne szerint Abdelkader oct. első napjaiban a' Mulaya balpartján táborozott, 25 lieuenyi távolságra az algiri határoktul; a' szultán azon felszólítására, hogy csapatját elbocsátván jöjjen Fezbe, viszonáz: hogy 12d. indulni fog, de úgy hitték, hogy inkább a' vadonba vonul. A' ma le hg oct. 19 este érkezett meg Afrikából St. Cloudba. Parisba kevés ideig fog mulatni, mert nov. első napjaiban már Nápolyba induland. Ifju párunk a' telet Parisba töltendi 's tavasszal fog csak utra kelni Algir fele, hol Aumale hg mint alkirály tartandja udvari székét. —

Görögorszag.

Le Moniteur Grec ezime azon új félig meddig miniszteri lapnak, melly ezentul Athenben havonként háromszor fog megjelenni, t. i. minden hónap 10ik 20ik 's 30ik napján; az első szám irányzatos szavaiban többi közt állitattik, miként Europa, az újabb események által mintegy kényszerítve van megismerni, mi nagyszerű szerep jutott Görögországnak a' nyugatról keletre vonuló mivelődés nagy munkájában; minélfogva ez ifju nemzet méltán számot tarthat további léteinél Europa őrfigyelmére. Ez új lap nem tűzött ki kevesebbet munkasága tárgyau, mint Görögön politikai állását Europa irányában minden oldalról megismertetni.

Törökorszag.

A' porta azon rendelete, mellynél fogva Libanon kereszténylakói az ottani druzoknak alá rendeltetnek

— annyira elkeseríté e' keresztyn rokoninkat, hogy legtöbbben kiköltözésre szánták el magukat; e' szándékuk tetleges kivitelébenök csupán azon körülmény hátráltatja, miszerint az ingatlan javak nagyobb része kezeik közt levén, nincs kinek birtokaikat eladni. Legtöbb kedvezményekben azok részesülnek, kik az angol consulság közbenjárásáért folyamodtak.

Oroszorszag.

Oroszorsz. külön tartományából panaszhírek halatszanak azon károk iránt, mellyeket a' kelletlenül sok esőzés mind a' mező gazdaság körül, mind a' lakosság egészségi állapotában okozott. Különösen a' nyugati részeken nagy mértékben uralkodik az ismert plica polonica (lengyel fűt) melly mint tudva van, öszszecsomósítja az ember haját, 's nem ritkán halált okoz.

Poroszorszag.

Berlinben egyesület alakult kéz- és gyárművesek segélésire; tagjai közt Poroszorszag legkitünőbb férfiai szemlélhetők. Czélja ez egyesületnek tetemes pénz-alapot gyűjteni (évenkénti részletfizetések aláírása utján) melly takaré- 's jutalmi pénztárak föllállítására fog kiválólag fordíttatni. Eleinte ugyanis a' takarékpénztár fő irányja leend, lehető legnagyobb kamatlábra állitani az iparosak részéről befizetendő öszszégeket; idővel azonban, ha majd az intézet pénzereje évenkénti aláirtak részletfizéseiből, növekedni fog, díjazási fiókpénztárak fognak föllállitani, az iparüzök buzgalmának serkentéséül. Továbbá kiterjeszti az egyesület hatáskörét más jótékony intézetek életbeléptetésére is, hogy az iparosztály anyagi 's szellemi szükségéin minél inkább segíthessen. Gondoskodni fog a' betegek ápolása, holtak temettetése, az özvegyek gyámolítása felől; ügyelni fog arra, hogy a' gyárművesek gyermekei nevelés 's oktatásban hiányt ne lássanak; ugyanazért kisdedovó-intézetek 's iskolák alapítását szorgalmazandja; szóval oda irányozza az egyesület minden igyekeztét, hogy a' munkás, mint az irás mondja, elvegyo fátalmai méltó jutalmát.

Mexico.

Az eddigi barótságos viszony, melly Mexico 's Francia orsz. közt fönállott, ha nem fog is egészen fölbomlani, alapját vetheti sok bekövetkező félreértés, meg surlódásnak. A' fran. követ kijelenté, miként a' mexicói kormány eljárása (azon 38 fran. fogoly halálra ítéletésénél, kiket Sentman mint leendő gyarmatmunkásokat fogadott föl 's vönhajójára) hirtelenkedés volt, még pedig olyan, melly az illető birák lelkiismeretét könnyen ártatlan vér kiöntásával vádolhatja.

ÉRTESÍTŐ.

Hirdetés a' m. nyugpénz-intézet tagjaihoz.

A' magyar szabad királyi városokban részint már életbe léptetett, részint keletkező Takarékpénztárak 's más illető társulati vállalatok a' magyar Nyugpénz-intézet értekeire, kamatozható pénzeinek kikölesönzését illetőleg károsan hatnak; mennél inkább szaporodnak az illető Takarékpénztárak 's társulati Vállalatok, annál kevesebb kerestetnek az intézetnek kikölesönözendő pénzei.

Mind a' jelenlegi és növekedő mértékben szaporodó kamatbeli vesztésege a' magyar nyugpénzi intézet ki nem adha ótőkepenzeinek; mi d pedig azon körülmény, hogy a' hitelezők már is alább szállított kamatokra adnak kölcsönöket, az intézeti választottságot arra bírta, miszerint a' jelen jövedelmi csorbulás végett f. e. october 20án rendkívüli ülést tartana 's a' körülmények érett megfontolása után tervezetbe hozná azt: vajjon nem volna e' czélszerű ezen nyugpénz-intézetnek, a' felállított Takarékpénztárakhoz, mint Részvényesnek járulni? — az intézetnek ki nem kölesönözhető tőkepenzein, az osztalékok (dividendék) élvezése mellett Részvényeket vásárolni, 's a' dividendék-ből kiszakítandó száztoli hatos kamatokat nyugpénzek fizetésére az intézeti alapnak biztosítván, a' fölösleget, mellyet az osztalék (dividende) nyújtand, az intézet tőkepenzeinek gyarapítására fordítani? és ez által a' nyugpénzek fizetésére szánt jövedelmeket is öregbíteni? —

Ennél fogva az Intézet tagjai az alapszabályok 25ik §sa értelmében ezenfelől felszólittatnak, hogy ezen terv iránt legfeljebb f. é. november 25ig, irásban, bérmentesen, nyilatkozzanak, azt ez uttal világosan kijelentvén, miszerint azok, kik semmi nyilatkozást be nem küldenek, úgy fognak tekintetni, mint kik a' tervet elfogadják 's mellette nyilatkoztak. A' magyar nyugpénz-intézet választottságának üléséből Budán october 20án 1844. eszt.

Hirdetvény

A' főmélgumagyar kir. udvari kincstár kegyes rendelkezéséből közhírré tétetik: hogy megürült kalocsai érseki uradalomhoz tartozó ugynevezett alsóhalászat haszonvétele, Csanád érseki helység határának felső részétől kezdve, ezen Csanád helységének, nemkülönbén Szent István és Szeremlye helységeinek határain keresztül, Szeremlye helysége határa alsó részéig értve, folyó Dunában és ugyanannak az uradalommal illető ágáiban, valamint az említett helységek határain a' Duna folyásán kívül is található akármelly vízek-

ben, a' halászat, esikaszat és tekenősbéka fogás haszonvételei, 1844d. évi october hó 30dik napján, delelőtti szokott órákban, haszonbérbe fognak három egymást követő évre, 1845dik évi januári us hó első napjától 1847d. évi december hó utolsó napjáig számlálván, annak n. ilványos kijelentésé el, hogy a' helybehagyás a' főmlgtu m. k. udvari kincstárnak fentartatik, a' többet ígérőnek adatni; a' haszonbérleti kívánók tehát a' szükséges bánatpénzzel ellátva, az árverésre illendően meghívatnak. Az árverés módja iránt az nyilványítatván: hogy titkos pe-

csét alatti ajánlatok is, ha azok a' felsőbb kegyes rend-zabályok szerint készítve 's a' szükségesekekkel ellátva vannak, és az árverésre kijelent napot megelőző estve 7 óráig a' kormányzó tisztnek beadatnak, elfogadtatnak; azonban a' mellett az árverésre kijelent napon, az illy titkos ajánl. ha az árverés helyén személyesen jelen van: a' szóbeli árverésben részt vehet. 's többet ígérhet; hanem ezen esethen megkivántatik, hogy a' titkos ajánlásához csatolt bánatpénzről szóló, 's az uradalmi pénztárt kezelő tiszt által kiadott eredeti bizonyítványt, melly titkos ajánlathoz van rekesztve, a' szóbeli árveréshez, hiteles másában mutassa elő. 3—3

Kilian's társánál

Pesten váci-utczai Parkfrieder-házban kapható:

NEMZETI ALMANACH.

1841. és 1842. 17 aczélra metszett képpel. Selyembe kötve arany metszéssel. 10 ft. helyett 2 ft. 30 kr. pengő pénzben. Az 1841diki flyamból egyenkint is kaphatni 1 pengő forintért.

AURORA

házi almanach. Alapítá Kisfaludy Károly. Folytatja Bajza 1837. 5 aczélra metszett képpel. Kötve 3 ft. helyett 1 ft. p. p.

Kritikai lapok.

Kisdja Bajza. 6d. és 7d. füzet 8rét borít. fázve 1 ft. 40 kr. helyett 40 kr. p. p.

Dayka Versei.

Összeszedte Kazinczy Ferencz. Második bővebb kiadás. Füzve 1 ft. 20 kr. helyett 20 kr. p. pénzben.

Epen most jelent meg **Kilian's társánál** Pesten a' váci-utczában Parkfrieder-házban és minden h. könyvárosnál kapható:

Nemzeti Kép-Csarnok.

1. füzet tartalma: Gr. Teleki József, Bajza, a' Csehek Magyarorszagban. — (I—VI) Nyolcz pompás aczélmetszet. Ár füzve csak 1 ft. p. p.

Irodalmi Areopag.

Kritikák a' magyar irodalom újabb műei felett. (6bb tudós férfiak által írva. Második füzet ára füzve 50 p. kr. 1—2

Birkaeladási hirdetvény.

A' főméltóságú magyar kir. udv. Kincstár rendelkezéséből közhírré tétetik: hogy a' megürült kalocsai érseki uradalom juhnyajából, Hajóson tek. és Pestmegyében helyhezett érseki mezővárosban 1844dik évi november 4kén a' szokott reggeli órákban, a' tisztartói lakon, azonna i készpénz fizetés mellett, kevesebb számból álló részletekben, árverés útján 250 számból álló mustra birka fog eladatni, a' vásárlani kívánók erre illendően meghívatván. 1—2

Dunavizitálás: oct. 25kén 8' 6' 0'' a' 0' fölött.